

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 1. Conclusio ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

QVÆSTIO IV.

Vtrum Deus sit spiritualis, vivens, omnipotens, immensus, &c.

SECTIO I.

Conclusio ponitur.

DEus est spiritualis, ac proinde omnino incorporeus, & immaterialis. Hanc veritatem Philosophi Gentiles lumine naturali comparauerunt, vnde Marcus Tullius in *Tusculanis*, hæc aurea verba profert: [nec vero Deus ipse qui intelligitur à nobis, alio modo intelligi potest nisi mens soluta, quædam, & libera, segregataque ab omni concretionem mortali, omnia sentiens, & mouens, ipsaque prædita motu sempiterno.] Quid clarius? & Seneca *lib. de vita beata*, cum Deum definiat esse totum, quod vides & quod non vides ait: [est scilicet quasi mundus, sed mundus inuisibilis, mundus sapientiæ, scientiæ, rationis, consilij, prudentiæ, bonitatis, vniuersitas incomprehensibilis, animi vastitas, nihil illic non animus, non ratio, tam vnicus quam magnus, immensitas vniformis: non corporis autem, non elementi, non ignis, aquæ vel aeris immensitas, sed sapientiæ, rationis, consilij, bonitatis.]

Quod idem Seneca annuit *lib. de Consol.* [Quocumque (ait) nos mouerimus sequetur natura cõmunis, & propria virtute id actum est, mihi crede, ab illo quisquis formator vniversi fuit: siue ille deus est potes omnium, siue incorporalis ratio, ingenium operum artifex: siue diuinus spiritus, per omnia maxima, & minima equali intentione diffusus.] Ac tandem vt modum insinuet quo Deus incorporeus est: [ab illo (inquit) formatore nos descendimus; ipse quidem inuisibilis regnans, imperansque in mundo, & vbique præsens licet inuisibilis, quemadmodum animus in corpore:] vides Deum incorporeum tum à Seneca, tum à Tullio affirmari, nec propterea non esse Deum, quia incorporeus sit, & à corporum materia solutus: sed potius hac ratione illius existentiam probari, quod cum rerum omnium corporearum author ac opifex sit, is nobiliori eum natura præstare deceat. Id disertissime confirmat Plutarchus *lib. de Principe*, vbi ita Deum incorporeum ac immaterialem asseuerat: vt verisimile quidem esse dicat, aut conueniens, corpus, aut sensus Deo tribuere; neque enim (ait) verisimile est, neque decorum, Deum mixtum esse cum materia cuncta patiente, necessitateque, & fortunas, mutationesque innumerabiles recipiente: sed nobis desuper defixus, stabilisque ea natura, quæ semper eodem modo permanet,] & post pauca ait: [Deus fundamentis sanctitatis subnixus per omnem naturam inambulat, non quasi materia mixtus: sed in excelsis Throno Diuinitatis suæ, mirabili modo regnans in cælo, & per omnia diffusus: velut sol flammis terrarum omnia opera lustrans.]

Quapropter Mercurius Trismegistus Philosophorum pater in *Pimandro*, Deum à corporum omnino natura arceat. [Sanctus Deus (inquit)]

qui solo verbo cuncta fecisti: Sanctus, cuius omnis natura fuit imago: Sanctus es, quæ non firmavit natura, nimirum, cuius firmior manus quæ non natura est,] id vero luculentissimis verbis docet in *Asclepio*: [Quid igitur (inquit) est incorporeum? mens, & verbum, quæ se ipsam ex vnigesso ab omni corpore libera sustinet, & continet: inenarrabilis, impassibilis à corpore, & intangibilis. Ipsa seipsa stans capax omnium se-junctrix rerum: cuius radij sunt bonitas, veritas, lux exemplaris, exemplat anima:] hæc Trismegistus, cui etiam Asclepius ipse vetustissimus Philosophus adscriptatur ad Ammonem Regem scribens, vbi profunde multa de Deo Philosophatur: eundem præsertim spiritum indefatigabilem nominans, [nimirum (ait) indefatigabilis spiritus est Deus, semper, & eodem modo habens sua scientiam perennis felicitate operationibus eadem vtens ad omne tempus: superans omnium Rex, bonus Deus.] Principio quidem eum spiritum esse definit, vt incorporeum illum esse demonstret: tum indefatigabilem, quod recentiores Philosophi dicentem virtutis infinitas, aut facultatis inexhaustas.

Idem plane sentit Empedocles, qui Deum sphericam non corpoream, sed intellectualem vocat, cuius centrum vbique est, circumsferentia vero nulquam: perinde ac si illum incorporeum omnibus rebus præsentissimum, æternum, ac incomprehensibilem diceret. Thales etiam Milesius (Tullio teste) Deum esse mentem dixit, quæ ex aquis cuncta produxit, ac forte id ex Moyse decerpit, qui *Gen. 1.* ait [spiritus Domini ferebatur super aquas;] vel, vt alij vertunt [fouebat aquas,] vt ex iis rerum formas educeret, aquarum enim nomine primam materiam insinuat: quem sequutus Anaxagoras, & ipse Deum mentem appellat, quæ omnium causa existerit. Nos imitatus Virgilius, inde eum, & spiritum & mentem esse canit.

Spiritum intus alit, totosque insusaper aris, Mens agitat molem, & magno se corpore miscet. Iis accedant quotquot Deum vnitatem summam esse dixerunt: inter quos sunt Empedocles, Parmenides, Melissus, Pythagoras: nam hi quidem corpus appellant multa, qualitatem multa, & vnum: Animam vnum & multa, Angelum vnum & multa: Deum denique vnum, ac vnitatem summam: vt eum ab omni proterius corporis numero, ac compositione liberum ostendant.

Demum Epicetus Stoicus cum Deum summam esse bonitatem, atque ipsam boni substantiam doceat: ipsum nec sensibus, nec carne, neque corpore constare posse affirmat: [veri igitur simile vbi substantia dei, illic esse substantiam bonitatis. Quæ igitur est substantia dei? caro? absit; Ager? absit; Mens, scientia, recta ratio: hic igitur simpliciter quære substantiam boni:] illum autem Altissimam hanc naturæ diuinæ Theologiam à Mercurio hausisse existimandum est, qui diuinitatem non carnem, non corpus, neque aliquid huiusmodi esse asserbat: sed mentem, sapientiam, scientiam, rectam rationem nominabat.

SUBSECTIO I.

Authoritate Sanctorum Patrum probatur

hec veritas.

4 **O**rigenes lib. 1. de principiis, ita de dei natura scribit: [non corpus aliquod, aut in corpore putandus est Deus, sed intellectualis natura simplex, nihil omnino adinfectionis admittens;] Sanctus Cyrillus Alexandrinus libro 1. thesauri, c. 7. sic ait: [Non compositus, sed simplex deus est, non corporeus sed intellectualis natura beatitatis;] idemque Cyrillus ad Calosyrium agens de deo hac verba profert: [Deus est corporis expertus, quod & Saluator ipse dixit inquitens deus Spiritus est, non itaque corporeus si spiritus est; neque formam corporis praesert: quod enim corpore praeditum non est, forma etiam careat necesse est; neque quantitas, aut figura in deum cadit.] Item Athanasius in Decretis Synodi Nicaenae contra Arium, ibi: [homo ex materia, & eaque patibili creatus est; Deus contra immaterialis, & incorporeus existit.] praeterea Gregorius Nazianzenus de fide: [Quae est substantia Dei (inquit) nisi ipsum, quod deus? simplex, singulare, purum, nulla concretionem permixtum, simplicum, bonum, perfectum, beatum, integrum, sanctum, totum.] & oratione 2. de Theologia, ait: [deum non esse corpus ne aliqui compositio admittatur.] Sanctus Bernardus libro 5. de consideratione cotum. 7. tam simplex deus incorporeus quam vnus est, & serm. 80. in Cantica, [sola (inquit) summa & increata natura hanc sibi vendicat meram, puram ab omni corpore singularemque suae naturae simplicitatem;] idem docet Sanctus Anselmus, in monologio, cap. 6. Sanctus Augustinus, libro 9. de Trinitate, cap. 6. ubi egregie hanc spiritualitatem declarat idem ipsum confirmant Elias Cretensis, in oratione 3. Nazianzeni. Rufinus in explicatione Symboli.

Authoritate Scripturae probatur haec veritas.

5 **E**t primo patet hoc ex verbis Christi Domini Ioannis 4. ibi, [Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum in spiritu, & veritate oportet adorare.] cui etiam consonat illud Pauli 2. ad Corinth. 3. dominus autem spiritus est, ubi autem Spiritus domini ibi libertas;] at constat spiritum a corporum natura solutum esse, ut testatur Christus ibidem apud Ioannem: [Spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videris habere:] ergo Deus, qui spiritus est minime corporeus est, quod amplius manifeste patet ex illis verbis Isaiae cap. 40. [Qui ergo similem fecistis deum? aut quam imaginem ponetis ei? nunquid sculpsit conflavit Faber, aut Aurifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius? forte lignum, & imputribile elegit artifex sapiens, quarit quomodo statuat simulachrum quod non moueatur: Numquid non scitis? nunquid non audistis? nunquid non annunciatum est vobis ab initio?] Plane hac tanta Prophetarum verborum inculcatio grauissima causa non vacat: nam si Deus corporeus esset, cur auro, vel argento, aut ligno, aut lapide effigiari non posset? quid reprehensione, aut animaduersione dignum esset, si ut corporeus est, corporeum illi simulachrum erigessetur? At iis

Propheta deum omnino formae expertem esse declarare voluit, ac propterea nulla posse diuinam naturam arte effingi, ut corporea esse existimeretur: cui optime consonant verba Pauli Act. 17. cum ait: [Genus ergo cum simus dei, non debemus aestimare auro, aut argento, aut lapidi, sculpturae artis, & cogitationis hominis diuinum esse simile;] siquidem perspicuum est ea arte tantummodo referri posse, quae corporea sunt, cum vero, diuina natura nullo artis simulachro exhiberi possit, liquido constat incorpoream esse.

At idem Paulus deum vocat inuisibilem 1. Tim. 6. Regi saeculorum (ait) immortalis, & inuisibilis, soli deo honor, & gloria:] At quomodo Deus inuisibilis a Paulo diceretur, si corpore constaret, quod suapte natura visibile est?

6 **P**raeterea vera fides, sacris literis innixa Deum infinitum esse docet: ait enim David Psalm. 47. [Magnus dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinem eius non est finis;] Quod autem infinitum est, nullis potest terminis concludi, nec consequenter figura constare cum figura certus terminis necessario constet. Quod si deus corporeus est, & figuram, & membra, & partes gerit: certe infinitus esse non potest, cum certis limitibus includatur. Cum vero id fidei, ac Scripturis repugnet, sine liquet non corporeum, sed incorporeum esse.

8 **D**eum insuper totum vbique esse, & vbique diffundi sacra litera constanter praedicant, David Psalm. 138. [Quo ibo a spiritu tuo, aut quo a facie tua fugiam? si ascendero in caelum tu illic es, si descendero in infernum, ades, &c.] & Ierem. 23. [Putasne deus de vicino ego sum, dicit dominus, & non deus de longe? si occultabitur vir in absconditis, & ego non video eum; nunquid non caelum, & terram ego impleo?] At si corporeus est, & membra vt homo habet, sequitur plane quod non sit vbique totus, cum corpus vbique diffundi non possit.

9 **R**ursus qui Deum corporeum esse affirmant compositionem in deo coguntur fateri: neque enim vllum corpus dari potest, quod sit compositionis expertus, atque ita fieret, vt nec omnia, quae in deo sunt, infinitam perfectionem attingerent, quaelibet enim illarum partium, ex quibus componeretur minor esset suo toto, & consequenter non aequae, ac totum perfecta esset: cum vero quod est infinito minus, proculdubio finitum sit: partes illae seorsim acceptae, non essent infinitae perfectionis, sed finitae: atque inde tandem sequi necesse esset, vt cum totum nihil sit extra partes, si partes quibus deus componitur finitae sint, totum ipsum finitum esse oporteat: quod tum Scripturae, tum fides omnino exhorret.

10 **A**d hoc etiam illud commodum sequitur. Quod cum deum immortalem sacra litera asserant, vt patet 1. ad Timoth. 6. [Rex regum & dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem.] David Psalm. 101. [Tu autem, idem ipse es, & anni tui non deficient, & tu autem domine in aeternum permanes.] Quod si compositus esset deus, is vt ait Damascenus lib. 1. Orihod. fid. c. 4. dissolutioni obnoxius esset: [Quoniam portumodo (inquit) passionis expertus erit, quod ex elementis constatur, atque in eadem rursus dilabitur?] compositio, quidem pugnae origo est, pugna dissidii, dissidium solutionis, ac interitus. Interius autem a deo procul arcendus est, & ideo Didymus libro 2. de Spiritu sancto, ad medium: [Deus simplex in composita spiritualisque naturae, neque organa habet, neque partibus compo-

nitur.]

nitur.] Bern. lib. 5. de consider. ad Eugenium, Chry-
sost. hom. 38. in acta. Greg. Naz. oratione 34.

Secundo applicari possunt loca, in quibus ter-
tia persona Trinitatis dicitur Spiritus Sanctus,
cum personæ eiusdem naturæ sunt æquales, si
vna persona est spiritus tres personæ dicatur Spi-
ritus sanctus, patet. Tertio, loca, in quibus Deus
dicitur inuisibilis, manifeste hanc etiam verita-
tem conuincunt, quæ cuique facile occurrunt,
accedit ad hoc D. Thom. lib. 1. contra Gentes,
cap. 20. ubi sic ait & probat hanc veritatem:
[Ex prædictis autem ostenditur quod deus non
est corpus, omne enim corpus cum sit continuum
compositum est, & partes habens: deus autem
non est compositus, ut ostensum est, igitur cor-
pus non est. Secundo probatur, omne quantum
est aliquo modo in potentia; nam continuum est
potentia diuisibile in infinitum, numerus autem
in infinitum est augmentabilis; omne autem cor-
pus est quantum: ergo omne corpus est in po-
tentia; deus autem non est in potentia, sed actus
purus, ut ostensum est: ergo deus non est corpus.
Adhuc si deus est corpus, oportet quod sit ali-
quod corpus naturale, nam corpus mathemati-
cum non est per se existens, ut Philof. probat,
eo quod dimensiones accidentia sunt, non autem
est corpus naturale, cum sit immobilis, ut osten-
sum est, omne autem corpus naturale mobile est;
deus igitur non est corpus. Amplius, omne corpus
finitum est, quod tam de corpore circulari quam
de recto probatur in 1. cæli, & mundi, quod li-
bet autem corpus finitum intellectu, & imagi-
natione transcendere possumus. Si igitur deus
est corpus, intellectus, & imaginatio nostra ali-
quid maius deo cogitare possunt, & sic deus non
est maior intellectu nostro, quod est inconue-
niens, non est igitur corpus: adhuc cognitio in-
tellectiva certior est, quam sensitiua; inuenitur
autem aliquod obiectum sensus in rerum natura:
ergo & intellectus, sed secundum ordinem obie-
ctorum est ordo potentiæ, sicut, & distinctio:
ergo super omnia sensibilia est aliquid intelli-
gibile in rerum natura existens, omne autem corpus
in rebus existens est sensibile; igitur super omnia
corpora est aliquid accipere nobilius: si igitur deus
est corpus, non erit primum, & maximum ens.

Præterea, quolibet corpore non viuentem
viuentem est nobilior, quolibet autem corpore vi-
uente sua vita est nobilior, cum per hoc habeat
supra alia corpora nobilitatem; id ergo quo ni-
hil est nobilius, corpus non est, hoc autem est
Deus: ergo non est corpus. Item inueniuntur ra-
tiones Philosophorum ad idem ostendendum, pro-
cedentes ex æternitate motus, in hunc mundum:
in omni motu sempiterno, oportet quod primum
mouens non moueatur, neque per se, neque per
accidens, (sicut ex prædictis patet.) Corpus au-
tem cæli mouetur circulariter motu sempiterno:
ergo primus motor eius non mouetur, neque per
se, neque per accidens, nullum autem corpus mo-
uetur localiter nisi moueatur, eo quod oportet mo-
tum, & mouens esse simul, & sic corpus mouens
moueri oportet, ad hoc quod sit simul cum cor-
pore moto. Nulla etiam virtus in corpore mouet,
nisi per accidens moueatur, quia moto corpore
mouetur per accidens virtus corporis: ergo pri-
mus motor cæli non est corpus, neque virtus in
corpore, hoc autem ad quod ultimo reducitur
motus cæli sicut ad primum mouens immobile,
est Deus, Deus igitur non est corpus.

12 Dices, scriptura sæpe Deo tribuit corporis hu-
mani membra, igitur corporeus est. At cur po-

tius non inferunt: ergo homo est? sane ineptum
esse huiusmodi argumentationem oratio ipsa de-
clarat. Nam si puræ scripturarum literæ standum
est, cum plerumque scriptura Deum leonem ap-
pelleret, plerumque lapidem, interdum vermem, sæpe
ignem, vitem &c. cur non etiam Deum leonine
naturæ, aut lapideæ, demum aut vermæ, aut
igneæ, aut vitem esse, cum id sacræ literæ tradant,
non existimantea sane ratio est, quia, ut Paulus
ait, [litera occidit, spiritus autem viuificat,] in
his ergo non litera, sed spiritus querendus est.
Plerumque namque scriptura sub literæ cortice
abscondit, in quibus latentia mysteria, potius
quam ipsam literam nobis contemplanda offert.
Nam quis Deum aut fluvium, aut fontem, aut
petram, aut onem, aut id genus aliqua, quo scri-
ptura Deo tribuit, absque summa impietate, ac
ingenti blasphemia esse iuxta literam sentiat?
Quapropter in iis res non iuxta primam, ac ex-
terioriorem literæ significationem accipienda est: sed
quid res ipsa per literam significata altius in ani-
mo pariat, inspicendum est: quod in omnibus me-
taphysicis loquutionibus contingit.

Quæ cum ita sint, plane constat quodcumque
scriptura membra Deo tribuit, ut puta caput, ocu-
los, linguam, aures, manus, brachia, pedes, &c. illa
non iuxta literam, sed metaphorice exponenda esse:
atque in iis non literæ corticem, sed latentem sub
litera spiritum ac mysterium perpendi oportet.
Atque in eo plurimi ex antiquis Patribus maxi-
me elaborauerunt, ut membra illa quæ Deo attri-
buuntur, non ei ineffe naturaliter, sed tantummo-
do secundum quandam loquendi formam osten-
derent. Hac de causa Hieronymus libellum quæn-
dam scripsit de membris Domini: ubi inter alia
hæc habet: [Vbiunque sacra scriptura sparsim
per libros diuinos, in Deo motus animæ, seu hu-
mana membra describit, id est, caput, oculos palpe-
bras, aures, os, labia, linguam, &c. item motus ani-
mæ, iram, furorē, obliuionē, penitentiam, recorda-
tionē, &c. non carnaliter iuxta historiam à recte
intelligentibus accipienda sunt, sicut à Iudeis, ac
plerumque hæreticis carnaliter sapientibus, qui Deū
corporeum, atque locale opinantur, sed spiritualiter
omnia de eo intelligenda sunt, & consideranda.] Atque
hanc Diui Hieronymi sententiā amplectuntur Io-
Chrys. hom. 1. 2. in Gen. Alex. Cyrillus lib. 1. cont. Iul.
Greg. Naz. orat. 13. His vero prior Philo Iudeus
eandem explicauerat, cum in lib. de sacrificio Abelis, & Cain,
ubi inter alia hæc habet; [itaque nec illa quidem,
quæ insunt hominibus, de Deo dicuntur proprie,
sed per quendam abusum nominum, quo infirmitas
nostræ succurritur. Quamobrem aufer (ō anima)
quicquid est genitum mortale, mutabile, profa-
num, quando de Deo ingenito, corruptibilibus san-
ctoque solo beato cogitas.]

His suffragatur, quæ scribit Ioan. Cassinus lib. 8.
Inst. c. 4. [Itaque (inquit) ut hæc quæ Deo caput, na-
res, aures, obliuionē, tribuunt, secundum literā non
absque nefando sacrilegio possunt intelligi super eo,
qui inuisibilis, ineffabilis incōprehensibilis, ineffi-
cabilis, simplex, & incōpositus Sanctarū Scriptu-
rarū auctoritate definitur, ita ne furoris quidē, &
iræ perturbatio illi inde mutabili naturæ sine in-
gēre blasphemia poterit coartari. Nam huiusmodi
significatione membrorum diuinis efficientias Dei,
& immensas operationes eius sentire debemus;
quæ nobis nisi per hæc vilitata membrorum vo-
cabula nequeunt intimari.] Præter hos Ioann. Da-
cabus libro 1. Orithod. fid. capite 14. omnia
Deo attributa membra mystice exponit. Quod
etiam

Quaest. III. Vtrum Deus sit infinitus. 199

etiam D. Anselm. libello, que inscripsit, de expositione membrorum Dei, fuisse demonstrat; deum Patres Concilij Foroiulienfis sub Carolo Magno, & Adriano I. in summa fidei, id expresse declarauerunt, quorum hæc sunt verba: [& si legitur oculus Domini, vel brachium vel dextera &c. non membrorum positionem, vel molem corporis, sed effectum summæ & inenarrabilis diuinæ potentie integra rectæ fidei credulitate debemus intelligere; nam quia omnia videt & omnia penetrat, & cuncta nuda sunt, & aperta ante eum, oculos habere dicitur: quia vero nos sua virtute creauit, regit, & protegit, & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur.] Ex his patet quæ, de Deo corporaliter dicitur non ad corporalem illius formam referenda esse: sed mysticam & occultam in his intelligentiam insinuari; vt ex his (vt ait Damasc.) quæ sunt secundum nos, ea quæ sunt supra nos ediscamus.

14 Obiiciunt iterum pertinaciter hoc modo in Scriptura *Genes. 1.* legitur hominem ad imaginem Dei factum esse: sed homo, qui est imago est corpus: ergo & illius exemplar, Huius argumenti falsitas ex eo potissimum oritur, quod hominem secundum corpus esse Dei imaginem existimant; quod falsum est: cum imago hæc in homine insculpta, non secundum corpus, sed secundum animam attendi debeat. Nam vt acute arguit Melito Sardo apud Theodor. *q. 20. in Gen.* si Deus idcirco Corpus habere existimatur quale habet homo, quia scriptura dicat hominem ad imaginem illius factum: simili ratione concludendum esset, hominem non esse similem Deo, aut illius imaginem, quandoquidem Deus *in Ps. 90.* pennis, & alis instructus describitur, quibus nos caremus; & *Zacharias, c. 4.* Deum septem oculos habere dicit, cum nos duos tantum habemus: præterea Deus petra, lapis, vitis, leo esse dicitur, quorum nec imaginem, nec similitudinem gerimus, & si multa alia per metaphoram Deo scriptura attribuit, quæ si proprie & ad veritatem exigerentur, Deum aut monstruosum, aut insensibilem efficerent: & longe hominis dissimilimum; non igitur (ait Melito) imago Dei querenda est in hominis corpore, sed in animo, qui vt Deus, sic ipse rationis consilij, sapientie compos, & capax est.] Id confirmat D. August. *tract. 8. in 1. Epist. Ioann.* his verbis: [Vbi factus est homo ad imaginem Dei in intellectu, in mente in interiori homine in eo, quod intelligit veritatem; diiudicat iustitiam, & iniustitiam; nouit à quo factus est: potest intelligere creatorem suum.

15 Quapropter idem *14. de Trinitate, cap. 8.* [eo (inquit) homo imago Dei est, quo illius capax est eiusque particeps esse potest.] At luculentissime Greg. Nyfenus de hac re disputat *oratione 1.* in ea verba, faciamus hominem, &c. [Ad imaginem dei (inquit) facti sumus. Formam deus nostræ similem habet: oculis, auribus, capite, manibus, præditus est, coxarumque vertebis, quibus fulcitur, & insidet quandoquidem sedere deum Scriptura tradit, pedibus item quibus incedit. Talisne igitur deus? Recedant ab animo tuo ablutæ opiniones: abijce cogitationem, quæ dei imaginem imminuit. Figura vacat deus: simplex est. Noli cum de illo cogitas formam vllam confingere, & comminisci, ne more Iudaico, magnum extenues. Noli corporeis illum cogitationibus amplecti, aut mente tua circumscribere.] Quotquot denique de hac hominis imagine scripserunt, tamen nonnihil inter se dissentiant in

qua potissimum animi parte collocati debeat, tamen in animo collocandam censent.

D. Ambrosius *lib. de dignit. hom. cond.* hominem imaginem dei esse censet, eo quod in animæ essentia dei vnitatem, & personarum Trinitatem in memoria, intellectu, & voluntate præferat. Ioan. Damasc. *lib. 2. Orthod. fid.* hominis imaginem in eo reponit, quod is animam intellectualem, libero arbitrio præditam, ac suo iuri relictam, haud secus, quam se mortalis deus esset, possideat; D. Chrysost. explicans hunc locum *Gen.* [Faciamus hominem, &c. Basilii *hom. 10. in Gen.* Greg. Nyfenus, *de creatione hominis*, imaginem hanc censent attendendam esse penes hominis imperium, quod in animo gerit; quo supremum dei imperium refert; nam sicut deus rebus omnibus dominatur, ita homo velut mortalis deus cunctis animantibus imperio præsidet. Faustinus sex modos declarat, quibus hominem secundum animum Deo similem esse ostendit: nempe, immobilitate, velocitate, inuisibilitate, incorporeitate, subtilitate, & æternitate. Bernardus *serm. 80. super Cant.* copiose hanc quætionem exagitat, ac tandem hominis imaginem in tribus potissimum ait consistere: nimirum in libertate arbitrij, consilij, & complaciti. At quamuis in hac imagine assignanda aliquantulum differant, in eo tamen omnes consentiunt, eam penes animum, non corpus attendi debere: hæc ad Hæreticorum obiectiones satis.

SVBSECTIO II.

Rationibus probatur nostra veritas.

17 Prima ratio sit, quæ in hac materia maximum habet fundamentum, quia deus debet esse ens quoddam perfectissimum quo nullum maius possit excogitari; sed corpus tale esse non potest. Maior probatur ex *q. 1.* quia deus est ens à se absque vllius causalitate: ergo ex sua essentia habet perfectionem omnem: quia non est ratio cur in sua essentia limitetur, & potius hanc, vel illam contineat perfectionem; omnem igitur continebit. Si autem omnes continet illam etiam quæ est vbique esse, & alia, quæ tantum spiritalibus possunt conuenire, videlicet esse secundum totum intellectuum, & compositione carere, quia cæteris paribus melius est simplici modo continere, quam per compositionem; quia propterea compositio, & additio necessaria est, quia vnum alteri extremum compositionis non habet in sua intrinseca perfectione, quam rationem recte prosecutus est B. Bernardus *lib. 2. de consideratione ad Eugenium, paulo ante medium.*

18 Secundo sic probatur, quia nulla entitas corporea potest creare: sed deus verè & proprie creat: ergo deus est entitas corporea & materialis. Maior probatur ex illo axioma, ex nihilo nihil fit, quod emanauit inter Philosophos omnes, respicientes solum ad entia materialia & corporea, & vt sic axioma hoc, vt rem notissimam statuerunt. Immo D. Thomas potentiam infinitam necessariam esse ad creationem existimat, nequæ à causa prima, adhibito instrumento creationem posse attingi: sed per se ipsam immediate, quicquid creat efficere: eo quod causa secunda ad eum modum agendi euehit, etiam diuina potestate non possit, vt quicquam agat, nisi actioni præsupponatur

natur subiectum, qua de re alio loco disputandum est.

- 19 Potest etiam ex eo probari corpus creare non posse, quoniam corpora non attingunt substantiæ productionem sine accidentibus sed potius cum illis, & mediis accidentibus, prius productis: non possunt autem produci accidentia nisi in subiecto: ergo corpora nihil possunt efficere nisi in subiectum, sed quod sit in subiectum sit ex subiecto: ergo corpora nihil possunt efficere nisi ex subiecto, & dependent ab illo: sed facere ex subiecto, & dependent ab illo est educere, & minime creare, quia creare est facere sine dependentia à subiecto & sine subiecto, & ideo dicitur in definitione creationis, quod sit productio ex nullo præsupposito subiecto: si ergo deus creat tum animam rationalem tum materiā primam: ergo deus absolute est spiritualis, & non materialis. Minor prima est certa, quia cum ab aliquo debeat produci ex nihilo materia, & anima rationalis, quod habeat virtutem infinitam, ut supra probavi, necessario & evidenter sequitur solum Deum posse creare materiam, & animam rationalem, quia solus Deus habet infinitam potentiam ex eo quod solus sit infinitus per essentiam: ergo Deus creat, &c.

- 20 Vergetur amplius, quia Deus creavit animam rationalem non mediante alia creatura, & etiam creavit totam materiam rerum sublunarium, v.g. totam materiam aeris diffusam à celo lunæ usque ad terram, & totam materiam terræ per totam profunditatem eius à periferia, seu prima superficie usque ad centrum, & hanc materiam non produxit mediante alia parte, maxime cum materia prima nullius sit actiuitatis: ergo omnes partes immediate creavit & creatas conservat, atque adeo necessario debet esse præsens secundum suam substantiam singulis partibus materiæ. Probatur hæc ultima illatio, (cetera namque non egent probatione) quoniam cum nihil agat in rem loco distantem, quin prius agat in propinquam, huius interuentu in rem distantem suam actionem transmittat, plane quæcumque causa efficiens si proxima & immediata est, suo effectui præsens, & ab eo minime distans esse debet; præcipue, quia deus ratione suæ infinitatis, & immensitatis debet esse per suam substantiam præsens omni enti, & omni parti cuiuscunque entis. Ex his igitur manifeste colligitur deum esse spirituales, & corporis expertem, alioquin duæ substantiæ corporeæ, atque adeo duo corpora ad prædicamentum quantitatis pertinentia, sese mutuo penetrarent in toto spacio, quod infra orbem lunæ continetur, quod nullus admittet. Adde quod nemo designare posset quodnam esset illud aliud corpus, quod cum corporibus quæ intra orbem lunæ continentur, penetratiue esse defenderent.

- 21 Tandem, quia omne corpus est tam imperfecte conditionis, & nature, & adeo limitatum in perfectione, ut apprehenso, & cognito Deo tanquam primo ente, & effectore rerum omnium, statim per se appareat incredibile quod habeat molem corporis.

- 22 Vergetur amplius, quia deus, qui omnia fecit, & à nullo factus est, fecit animam spirituales, & produxit illam ut causā principalis illius: ergo continet illam perfectionem spiritualitatis, quia nemo dat quod non habet: sed non solum continet eminenter, sed formaliter: ergo deus formaliter spiritualis est. Minor sic probatur, quia perfectio simpliciter simplex ex suo conceptu debet contineri formaliter, & non eminenter solum in deo, qui

est infinite perfectus formaliter, sed spiritualis est perfectio simpliciter simplex: ergo non solum eminenter, sed etiam formaliter continetur in deo, sicut intellectus, voluntas, sapientia, & reliquæ perfectiones simpliciter simplices. Unde formaliter debet continere spiritualitatem sine vlla imperfectione, & eminenter spiritualitatem creaturæ admixtam imperfectionibus, seu quæ illis admixta est.

Deinde, quia causā principalis aut est æquiuoca, aut vniuoca; ac proinde debet continere effectum, aut formaliter aut eminenter; extra hoc enim modos continendi non datur medium: sed deus per vos non est spiritualis, sed materialis: ergo respectu animæ rationalis non est causā vniuoca, sed æquiuoca, quia res materialis, & spiritualis non sunt eiusdem speciei, sed diuersæ, quod necessario petit causā æquiuoca: sed non potest esse causā æquiuoca, quia causā æquiuoca principalis non solum debet esse quomodocunque distincta essentialiter ab effectu, sed etiam debet iurare essentialiter in perfectione essentiali, & specifica: sed res materialis non potest excedere in perfectione rem spirituales: ergo si deus est entitas materialis, & corporea non potest excedere animam rationalem, quæ spiritualis est: ergo non potest esse causā æquiuoca illius: ergo non potest continere eminenter spiritualitatem animæ rationalis, si non continet formaliter illam. Patet consequentia, quia sola causā æquiuoca continet eminenter formalitatem effectus: ergo si neque est causā vniuoca, neque æquiuoca nullo modo erit causā.

Atqui deus est causā omnium rerum: ergo est causā animæ rationalis: ergo continet spiritualitatem illius formaliter quoad perfectionem illius eminenter, quoad imperfectionem spiritualitatis illius.

SECTIO II.

Secunda Conclusio ponitur.

Deus est omnipotens: est de fide, & luminis naturalis nota; & probatur sic, quia illud dicitur omnipotens, quod habet virtutem infinitam producendi simpliciter: sed deus habet infinitam virtutem producendi simpliciter: ergo deus est omnipotens. Maior sic probatur, quia illud quod habet omnipotentiam est omnipotens, ab omnipotentia enim omnipotens dicitur: sed id quod habet infinitam potentiam simpliciter habet omnipotentiam: ergo id quod habet potentiam infinitam simpliciter est omnipotens. Minor sic probatur, quia id quod habet infinitam potentiam simpliciter omnia potest facere, sicut id quod habet infinitam scientiam omnia scit, & omnia cognoscit, & id quod est infinite simplex omnem simpliciter habet: sed id quod omnia potest omnipotentiam habet, ab omnia enim posse per potentiam omnipotentia dicitur: ergo id quod infinitam potentiam habet, habet omnipotentiam; minor tam potentiam habet, habet omnipotentiam; à illa sic demonstratur à priori, & à posteriori; à priori quia id quod est infinitum simpliciter per essentiam, & in essentia simpliciter habet proprietates simpliciter infinitas, & ideo habet infinitam scientiam, infinitam voluntatem simpliciter, sed etiam habet potentiam producendi ut proprietatem: ergo habet infinitam potentiam simpliciter.

A post